

INSTITUTIONEN FÖR PEDAGOGIK OCH SPECIALPEDAGOGIK

STUDIEHANDLEDNINGENS ROLL I UNDERVISNINGEN

Ett stöd på modersmålet för nyanlända elever i högstadiet åk 7-9

Thao Truong

Uppsats/Examensarbete: 15 hp
Program och/eller kurs: LAU 927
Nivå: Grundnivå
Termin/år: Vt 2019
Handledare: Caroline Berggren
Examinator: Bengt Edström

Innehållsförteckning

STUDIEHANDLEDNINGENS ROLL I UNDERVISNINGEN	0
Ett stöd på modersmålet för nyanlända elever i högstadiet åk 7-9	
Innehållsförteckning	1
Abstract	2
1. Inledning	3
2. Tidigare forskning	4
2.1 Studiehandledningen - stöd i och på modersmålet	4
2.1.1 Studiehandledningens betydelse för nyanlända elevers språk- och kunskapsutveckling i skolans alla ämnen	5
2.1.2 Studiehandledningen - Att utveckla ett andraspråk parallellt med modersmål och använda flerspråkighet (bilaga 1) som resurs i lärandet	6
2.2. Modeller för studiehandledningen	7
2.3. Faktorer som påverkar studiehandledningens resultat	8
3. Teoretiska perspektiv	9
3.1 Det sociokulturella perspektivet	9
4. Syfte och frågeställningar	10
5. Metod	11
5.1 Genomförande och urval	11
5.2 Forskningsetik	12
6. Resultat och analys	12
6.1 Studiehandledning på modersmål som stöd	12
6.2 Studiehandledningsmodeller	15
6.3 Betydelsefulla faktorer för studiehandledningens resultat	17
6.3.1 Studiehandledningens organisation, samverkan och samplanering	17
6.3.2 Engagemang och delaktighet	19
7. Sammanfattning av huvudresultaten	20
8. Metoddiskussion	21
9. Reflektion och förslag till fortsatt forskning	22
10. Referenser	23
11. Bilagor	27

Abstract

Uppsats/Examensarbete: 15 hp

Program och/eller kurs: LAU 927

Nivå: Grundnivå

Termin/år: Vt 2019

Handledare: Caroline Berggren

Examinator: Bengt Edström

Nyckelord: studiehandledning på modersmål, studiehandledare, nyanlända elever, flerspråkighet.

Syfte

Studien handlar om på vilket sätt studiehandledningen utgör ett stöd i nyanlända högstadieelevers språk- och kunskapsutveckling. Jag har följande frågeställningar:

- + På vilket sätt utgör studiehandledningen ett stöd i nyanlända högstadieelevers språk- och kunskapsutveckling?
- + Vad har studiehandledningen för betydelse ur studiehandledarens perspektiv och ur ämneslärares perspektiv.
- + Vilka faktorer anser studiehandledare och ämneslärare påverka studiehandledningens resultat ?

Teori

I studien användes Lev S. Vygotskijs teori om det sociokulturella perspektivet. Här använde jag två nyckelbegrepp *stöttning* och *den proximala utvecklingszonen*, som anses vara relevant för mitt forskningsområde och tydliggörs i studien.

Metod

Jag har valt att besvara min frågeställning genom att använda den kvalitativa studien med hjälp av intervjuer, eftersom forskningsfrågorna berör hur studiehandledningen utgör ett stöd i nyanlända elevers språk- och kunskapsutveckling. Studien genomfördes via intervjuer med två ämneslärare och tre studiehandledare i högstadiet årskurs 7-9. Deltagarna jobbar i flera olika grundskolor i tre olika kommuner i västsverige.

Resultat

Undersökningen visar att nyanlända elevers förstaspråk är viktigt för hela deras lärande samt att studiehandledning på modersmålet gynnar elevers språk- och kunskapsutveckling. Undersökningen visar också att samverkan och samarbete mellan studiehandledare och ämneslärare har stor betydelse och är ett stöd för nyanlända elever i att hjälpa dem att komma in rätt i deras skolgång. Studiehandledning på modersmålet i olika ämnen ger elever kognitiva utmaningar, vilket höjer elevernas kunskap och studiehandledningens kvalitet. Studiehandledning ges på olika sätt utifrån elevernas behov och förutsättningar, vilket är ett viktigt stöd för elevernas lärande.

1. Inledning

Genom integration och invandring har Sverige år 2000 officiellt blivit ett flerspråkigt land och ett mer mångkulturellt samhälle än tidigare (Lainio, 2013, s. 296). I dagens svenska skola talas nästan 150- 200 olika modersmål och det finns lika många elever som av olika anledningar behöva stöd på sitt modersmål i undervisningen menar Otterup (2014, s. 67). Det vill säga att eleven behöver stöd av studiehandledning på modersmålet (bilaga 1), med anledning av att eleven inte har tillräckliga kunskaper i svenska för att kunna följa med i klassundervisningen.

I skolförordningen (5 kap, 4 §) framgår att studiehandledning på modersmålet erbjuds som ett särskilt stöd för elever i grundskolan:

En elev ska få studiehandledning på sitt modersmål, om eleven behöver det. En elev som ska erbjudas modersmålsundervisning och som före sin ankomst till Sverige har undervisats på ett annat språk än modersmålet får ges studiehandledning på det språket i stället för på modersmålet, om det finns särskilda skäl (SFS 2011:185).

Idag kommer många nyanlända ungdomar till Sverige med olika kulturer, bakgrund, kunskaper och erfarenheter. Detta gör att det bildas en heterogen grupp i klassrummet där det finns elever med olika förmågor på olika nivåer och med olika kunskaper. Detta skapar en stor utmaning för både eleverna och lärarna eftersom en del av de eleverna som kommer till Sverige som nyanlända har svårt att uppfylla kunskapskraven i undervisningen. Modersmålet kan för dessa nyanlända elever (bilaga 1) blir ett viktigt stöd i att förstärka elevens ämneskunskaper i det nya språket (Otterup, 2014, s. 68). Enligt läroplanen för grundskolan (Skolverket, 2018) ska undervisningen underlätta elevernas lärande och kunskapsutveckling. Det vill säga att undervisningen ska utgå ifrån elevernas enskilda behov och förutsättningar såsom språk, bakgrund, tidigare kunskaper och erfarenheter. Med detta kan tyckas att det nästan är omöjligt att uppfylla kraven i praktiken för en ensam lärare med kanske 25-30 elever. Vidare tar det lång tid att lära sig ett nytt språk, även om det skiljer beroende på ålder och de förkunskaper som eleven har. Det tar ungefär fem år för andraspråkselever att tillägna sig skolspråket, det vill säga språket i ämnen i skolan (Cummins, 2017, s. 68).

På liknande sätt menar Colliers (refererad i Nauclér, 2011, s.178) också att:

Att lära sig ett andraspråk tar tid - två år för att tillägna sig basen, det grundläggande vardagsspråket, och ytterligare mellan fem och åtta år för att tillägna sig det mer utbyggda språket som krävs för att kunna tillgodogöra sig skolans undervisning.

Som nyanländ möter eleven svårigheter i ett nytt land, bland annat behöver eleven tillägna sig ett nytt språk och en ny kultur. Att då lägga till skolans andra ämnen som exempelvis matematik, kemi, etcetera, där begreppen och skolspråket är viktigt. Eleven kan därför lätt hamna efter om eleven inte förstår innebörden i dessa. Den här studien undersöker vilken typ av stöd som exempelvis studiehandledare (bilaga 1) kan bidra med.

Enligt Ojala (2016, s. 13) kan studiehandledning vara ett viktigt stöd för elevens språkutveckling genom att studiehandledningen använder sig av elevens starkaste språk. Utan

studiehandledning har eleven svårt att behärska kunskaper i de abstrakta skolämnena. Genom att få stöd på modersmålet av studiehandledaren kan eleven få möjlighet att ta del av undervisningen på en skaplig nivå i skolans ämnen, vilket möjliggör elevens skolframgång (Otterup, 2014, s. 69). Med andra ord menar Avery (2017, s. 404) att i Sverige är handledning på modersmålet ett speciellt stöd, som framförallt är avsett att hjälpa nyanlända elever att komma igång i det svenska skolsystemet. Denna typ av handledning är en form av samverkan mellan studiehandledare och klasslärare, där klassläraren är ansvarig för ämnesinnehåll, medan studiehandledaren bidrar med kunskaper om elevens modersmål.

Studiehandledningen kan variera beroende på kommun eller skola, hur studiehandledningen fördelas och där det arbetas på olika sätt. Uppsatsens fokus ligger på studiehandledningens roll som ett viktigt stöd för att hjälpa nyanlända elever att uppnå kunskapskraven i sitt lärande, samt förstärka deras språkförmågor.

2. Tidigare forskning

Thomas och Collier (1997, s. 33-34) visar i sin studie att modersmålet har stor betydelse för flerspråkiga elevers skolutveckling. Att få undervisning på både modersmål och andraspråk gynnar elevernas skolframgång. Modersmål ger en kognitiv utveckling hos flerspråkiga elever. Ytterligare uppmuntrar författarna att modersmål används som stöd i undervisning för att flerspråkiga elever ska kunna tillägna sig ett andra språk. Cummins (2017, s. 265) tar upp vikten av att synliggöra elevernas språk i skolan samt att uppmuntra eleverna att läsa, anteckna eller söka information med hjälp av modersmålet, vilket kan förenkla deras dagliga aktiviteter.

I läroplanen, Lgr11 (Skolverket 2018) står det att undervisning ska utgå från elevernas tidigare kunskaper, erfarenheter och språk. Detta för att gynna elevernas kunskapsutveckling och lärande. På liknande sätt nämner skollagen också att ”alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål” (SFS 2010:800; 3 kap 3§).

2.1 Studiehandledningen - stöd i och på modersmålet

Genom Sveriges integrationspolitik har den svenska skolan blivit flerspråkig, dvs. att undervisningsform har utvecklats med stöd i och på modersmål. År 1977 blev kommunerna skyldiga att ordna hemspråksundervisning, där både svenska och modersmålet blev undervisningsspråk (Josephson, 2018, s. 44).

Det ligger i skolans uppdrag att organisera undervisningen för elever med ett annat modersmål så att de ges förutsättningar att utveckla kunskaper i skolans alla ämnen samtidigt som de lär sig det svenska språket. Ett sätt att tillgodose det behovet kan vara att ge eleven studiehandledning på modersmålet (Skolverket, 2015, s. 12).

Studiehandledningen på förstaspråket behöver utvecklas och bli en integrerad och behovsanpassad del av skolvardagen (Elmeroth, 2008, s. 128).

Behovet av studiehandledning på modersmålet blir allt större, eftersom antalet nyanlända elever har ökat men mottagningen är ojämnt fördelad och varierar från olika kommuner och skolor (Skolverket 2017, s. 59). Huvudmän har svårt att uppfylla alla elevernas behov av studiehandledning på modersmålet. ”En elev ska få studiehandledning om den behöver det, men det finns inga bestämmelser om hur studiehandledningen ska gå till eller vilken kompetens som behövs för att anställas som studiehandledare” (Skolverket, 2017, s. 60). Det finns heller ingen direkt koppling på hur länge en elev behöver studiehandledning och hur elevens kunskapsutveckling går till. Vid läsåret 2016/2017 fanns det ungefär 4000 studiehandledare som utförde arbete inom skolan och vuxenutbildningen (Skolverket, 2017). Studiehandledning på modersmålet är ofta ett arbete under en längre tidsperiod det vill säga under en eller flera terminer. Handledningen kan ges som extra anpassning inom ramen för den ordinarie lektionstiden, och till elever som har särskilt stöd (Skolverket, 2015, s. 16). Skolans organisation, undervisningens utformning i och på modersmålet och den pedagogiska styrningen har stor betydelse för elevens språk- och kunskapsutveckling (Axelsson & Magnusson, 2012, s. 273). Elevens kunskapsutveckling utgörs av en transfer från modersmålet till målspråket (Bouakaz & Bunar, 2015, s. 269).

En del forskare anser att studiehandledning på modersmålet är mycket viktigt för andraspråkselevens utvecklingsprocess, när undervisningen inte räcker till för att eleverna ska uppfylla kunskapskraven. Studiehandledning innebär att eleven får handledning i skolämnen på sitt modersmål, detta är skillnaden jämfört med modersmålsundervisning. Modersmålsundervisning innebär att eleven får undervisning i sitt modersmål och det ses som ett eget skolämne samt modersmålsundervisning har även en egen kursplan (Bergendorff, 2014, s. 42). Vidare menar Cummins (2017, s. 134) att studiehandledning ges av en studiehandledare som har samma modersmål som det språk eleven tidigare använde i skolan.

I undersökningen om engelska skolor lyfter Löthagen, Lundenmark och Modigh (2012) hur viktigt modersmålet är för elever som lär sig ett andraspråk (upp till 15 år). Undersökningen visade att det tog mindre tid i anspråk för eleven att uppnå en språknivå när de hade möjlighet att få använda sitt modersmål i undervisningen, vilket pekar på effektiv inlärning. Detta betyder att eleven får bättre resultat om hen får undervisning på sitt modersmål i samband med andraspråksundervisningen. På liknande sätt menar Otterup (2014, s. 67-70) också att modersmålet har stor betydelse för lärandet. Det vill säga att eleven med ett annat modersmål kan utveckla sin kunskap bäst på det språk som hen är starkast på. Modersmålsundervisning eller studiehandledning på elevens modersmål i grundskolan är en form av stöttning, vilket ger eleven möjligheter till att utveckla och stärka sina kunskaper för att nå målen.

2.1.1 Studiehandledningens betydelse för nyanlända elevers språk- och kunskapsutveckling i skolans alla ämnen

Nyanlända elever har i dagens skola ofta dubbla uppgifter i att lära sig målspråket samtidigt som de lär sig och förväntas att tillägna sig nya kunskaper i skolans alla ämnen såsom att läsning, skrivning och matematik (Nauclér, 2001, s. 178). I läroplanen, Lgr11 (Skolverket, 2018) betonas att förstaspråkskunskaper är en bro till kunskap i det svenska språket. Det

innebär att ”båda språken måste utvecklas kontinuerligt” (Elmeroth, 2008, s. 130).

En möjlig lösning för andraspråkselever som ska lyckas med sina studier är en kombination av stöttning både på sitt modersmål och andraspråket framgår i Thomas & Colliers (1997) studie. Det viktiga är att skolan inte ska ta ifrån de bästa verktygen som kan vara nytta för flerspråkiga elevernas lärande är modersmålet. Det har en avgörande och positiv roll för deras utveckling och skolframgång. Genom att lyfta fram och respektera elevernas modersmål, tidigare erfarenheter och kunskaper, ges eleverna utrymme att kombinera sitt modersmål med målspråk i klassrummet, som gör att eleverna känner sig delaktiga i sitt lärande, samt att deras förmågor och kunskaper tas på allvar, vilket bidrar till en lyckad skolgång. Alltså ”studiehandledning på modersmålet utgör en form av stöttning som kan vara nödvändig för eleven för att kunna följa undervisningen på en adekvat och förväntad kognitiv nivå, och kan också möjliggöra för eleven att nå upp till målen” (Otterup, 2014, s. 69).

Forskningen är överens om att användningen av modersmål i undervisningen gynnar elevens kunskapsutveckling. Detta betyder att flerspråkiga elever måste förstå det språk som de undervisas i för att kunna ta del av innehållet; det måste ske på det språk som eleverna bäst förstår, det vill säga modersmålet (Lindberg, 2002). Både första- och andraspråket är viktiga för en säker fortsättning i språk- och kunskapsutvecklingen, samt för en lyckad skolframgång enligt Axelsson (2015, s. 85). Det vill säga att växla mellan språken i undervisningen skapar ett rikt ordförråd samt utvecklar språkliga strukturer hos eleverna.

Ett av de fyra viktigaste målen som står i språklagen (2009:600) är att ”alla ska ha rätt till språk: att utveckla och tillägna sig svenska språket, att utveckla och bruka det egna modersmålet och nationella minoritetsspråket och att få möjlighet att lära sig främmande språk”, vilket är en stor fördel för språkutvecklingen. Dessutom hävdar Halliday (refererad i Axelsson, 2015, s. 83) att ”språk är det grundläggande villkoret för vetande, processen genom vilken erfarenhet blir till vetande”. För att effektivisera lärande hos nyanlända elever menar Bouakaz och Bunar (2015, s. 268) att eleven behöver ordentligt stöd för att aktivt kunna ta kontroll över sin lärandeprocess. Poängen är att synliggöra elevens tidigare kunskaper och förmågor och kan bygga vidare på dessa nya skolsammanhang. Vidare menar Gibbons (2009, s. 31) att språket blir mest meningsfullt att lära sig om man gör det i ett sammanhang där språket används.

Lindberg (2007, s. 83) och Elmeroth (2008, s.95) menar att det är viktigt att flerspråkiga elever behöver ett rikt ordförråd för att lyckas i den svenska skolan och samtidigt behöver de behärska skolspråket. Det kräver ett utvecklat ordförråd för att förstå olika begrepp i många av ämnena, såsom SO, NO, kemi- och biologiämnena. Det är de svåraste ämnena som har specifika begrepp, och som behöver olika strategier och stöd för underlätta begreppsförståelsen. Ytterligare lyfter Enström (1995, s. 22-24) fram vikten av att flerspråkiga elever behöver utveckla sitt ordförråd och sina kunskaper kring ord såsom hyponymer, synonymer och motsatsord, etcetera, vilket innebär att dessa ord måste synliggöras i alla ämnen för att eleverna ska kunna lära sig dem i olika kontexter.

2.1.2 Studiehandledningen - Att utveckla ett andraspråk parallellt med modersmål och använda flerspråkighet (bilaga 1) som resurs i lärandet

Många av de flerspråkiga eleverna kämpar med språket och fördomarna. För att klara denna kamp behöver de en trygg miljö som läraren kan bygga upp genom att visa förväntningar och bygga stödstrukturer (Elmeroth, 2008, s. 123).

Det viktiga är att eleven ska känna sig trygg och sedd samt lyssnad till. En annan viktig aspekt för nyanlända elever ska integreras i ett nytt skolsystem är att läraren inte ska glömma att uppskatta elevernas heterogenitet och se elevernas språk, erfarenhet, kunskap som en resurs. Heterogenitet kan användas i undervisningen som exempelvis i gruppdiskussioner där nya ämnen och perspektiv kan lyftas och därmed berika undervisningen.

Colliers (refererad i Axelsson, 2013, s. 556) argumenterar för att det är inte tillräckligt att nyanlända elever bara får undervisning på målspråket. Eleven som endast får undervisning på sitt andraspråk, kommer ha svårt att hinna ifatt förstaspråkseleven då arbetet blir mer tidskrävande. Problemet är att de nyanlända eleverna kan känna sig osäkra i förståelsen av texters innehåll. De kan dessutom ha svårt för att hinna med all information som sker under lektionen. Däremot förstår elever som får undervisning på målspråket parallellt med modersmålet innebörden i texter snabbare och känner sig säkrare.

Skolans undervisning av andraspråkselever måste därför utformas så att den tar tillvara tiden som står till buds och så att den gynnar en sådan parallell språk- och kunskapsutveckling hos eleverna” (Naucér, 2011, s. 178).

...att man använder ett språk för att förstärka ett annat språk, så att man stärker förståelsen och ökar elevens aktivitet på båda språken (García & Wei, 2018, s. 96).

Eleven använder sitt starkaste språk för att kunna tillägna sig nya kunskaper i det nya språket, detta benämner García och Wei (2018) som translanguaging i sin forskning. Detta kan sägas bidra till en likvärdig skola, för att flerspråkigheten lyfts och används i undervisningen. Det innebär att eleven har möjlighet att få en djupare förståelse för skolspråk och -ämnen. Detta bidrar till en effektiv språk- och kunskapsutveckling, samt underlättar samarbetet och kontaktskapandet med föräldrar under nyanlända elevers skolgång. Författarna lyfter fram vikten av att ge utrymme för translanguaging i undervisningen, möjligheter för eleven att aktivt använda sina språkliga resurser för att tillägna sig ett nytt språk.

2.2. Modeller för studiehandledningen

Studiehandledning genomförs på tre sätt: före, under och efter ordinarie lektionstid (Skolverket, 2013, s. 19). Detta för att underlätta för nyanlända elever i att utvecklas i ett nytt språk och ett nytt undervisningssystem.

Studiehandledning på modersmålet före lektionstid är en fördel för nyanlända elever då de exempelvis bygger förståelse och förkunskaper om ämnet i en text (Kaya, 2016, s. 182-183). Syftet med denna modell är att eleven ska få en översikt över ämnesinnehållet i olika genrer som en förberedelse för eleven innan undervisningen (Morgan, 2014, s. 34). Det viktiga är att eleven ska kunna använda språket som eleven är bäst på för att bygga kunskap om ett nytt ämnesområde (Gibbon, 2009, s. 92).

Att få studiehandledning under lektionstid kan genomföras på olika sätt. Det kan vara att eleven får stöd av studiehandledare i klassrummet, eller parallellt med ämnesundervisningen utanför klassen, dvs. eleven sätter sig tillsammans med sin studiehandledare i en annan lokal efter en gemensam genomgång av lektionsinnehåll (Morgan, 2014). Det är en fördel för eleven att få den hjälp hen behöver, direkt kopplad till undervisningen i klassrummet, vilket kan ge en effektiv inläring som gör att eleven förstår ämnesbegrepp när lektionen pågår. Studiehandledning under lektionen har många fördelar. Studiehandledare kan se om eleverna klarar sig det som krävs för att nå målen. De ser även undervisningsformer som ämnesläraren använder för att kunna ge stöd till eleverna i klassrummet. Detta är till stor hjälp för att de ska kunna hjälpa eleverna att utveckla sina kunskaper på bästa sätt (Paulin m.fl. 1993). Att studiehandledning ges under lektionen innebär att eleven använder modersmålet som ett stöd för att underlätta förståelsen vid exempelvis grammatiska moment. Det kan handla om uttal, syntax, ordförråd eller morfologi (Lindberg 2009, s. 16). Bland annat kan det finnas komplexa begrepp som behöver stöd via modersmålet. I övningar som introducerar ett nytt moment, eller i andra övningar om ämnet kan studiehandledning behövas. Annars kan det leda till att eleven inte förstår vad som krävs och inte hinner ifatt allt som sker under lektionen. Otterup (2016) framhäver att lärare möter många gånger andraspråkselever som betraktar sig själva som svaga och har dåligt självförtroende. En del elever vänjer sig vid och struntar i att de inte förstår, eller inte hänger med i det som läraren talar om i skolan. Sedan försöker de dölja detta genom att alltid svara *jag kan, jag förstår*, även att de inte gör detta. Därmed är användning av studiehandledning på modersmålet i klassrummet och att eleven får visa sin färdighet i målspråk viktigt. På det sättet känner eleven trygghet och lugn i klassrummet och lärare kan ha större översikt vad gäller lektionens upplägg.

Nackdelen med att studiehandleda elever utanför klassrummet parallellt med ämnesundervisning under lektionen är att flerspråkiga elever då inte får möjligheten att diskutera och samspela med andra elever i par eller i grupp. En fördel är däremot att elever får ta del av en gemensam genomgång för en fortsättning av arbetsuppgiften (Morgan, 2014).

Modellen genomförs som en form av repetition efter undervisningstid, där eleven tillsammans med studiehandledare reflekterar över och bearbetar ämnesinnehåll som eleven ännu inte kan avkoda eller förstå under lektionen. Problemet som uppstår i denna modell är att studiehandledare inte ser undervisning i sin helhet i klassrummet och vilka kunskapsmål som krävs. Fördelen är att eleven har möjlighet att förtydliga lektionens ämnesinnehåll genom att samtala och diskutera med sin studiehandledare på modersmålet. Dessutom kan eleven utveckla ytterligare kunskaper utöver de som lyfts under lektionen (Morgan, 2014).

2.3. Faktorer som påverkar studiehandledningens resultat

Vad det gäller samverkan mellan studiehandledare och ämneslärare beskriver Skolverket (2017) att ”Det finns inga krav på samverkan mellan studiehandledare och ämneslärare, trots att sådan samverkan är av stor betydelse” (Skolverket 2017, s. 60). För en effektiv inläring och ett positivt resultat under inläringen behövs ett gott samarbete mellan studiehandledare och ämneslärare, när det gäller undervisningsplanering och kunskapsuppföljning.

Från ett organisatoriskt perspektiv behöver studiehandledare och lärare ha rätt förutsättningar för att arbeta med språk- och kunskapsutveckling på ett betydelsefullt sätt. En bra struktur på lektionsplaneringen kan ha stor positiv betydelse. Tillgång till studiehandledare och tid för

samarbete med ämneslärare är viktigt för att effektivisera och det kan ses som ett redskap och ett stöd för elevernas skolframgång. Detta är för att eleverna ska kunna läsa och förstå till exempel faktatexter inom olika ämne så som SO och NO (Hajer & Meestringa, 2014, s. 20).

Det är viktigt för nyanlända elever att förstå begrepp, innehåll i text och olika textsammanhang genom att få det förklarat på sitt modersmål, både för att kunna omsätta de tidigare kunskaperna och samtidigt ta till sig de nya. Studiehandedning på modersmål bör ha pedagogisk uppföljning och en tydlig koppling till varje ämne. För att lärmiljön ska bli effektiv och interkulturell krävs ett intensivt samarbete mellan studiehandedare och ämneslärare hävdar Elmeroth (2008), dessa båda professioner förstärker varandra i hela elevens inlärningsprocess ämneslärare är experter på sitt ämne och elevernas andraspråk, medan studiehandedare/ modersmålslärare är expert på elevernas modersmål.

I organiserandet och skapandet av en god lärmiljö för nyanlända elever, lyfter Morgan (2014) fram att rektorn är viktig genom att visa delaktighet och engagemang i att ge möjligheter och tid för studiehandedare och ämneslärare att genomföra en effektiv inlärnin hos flerspråkiga elever.

3. Teoretiska perspektiv

3.1 Det sociokulturella perspektivet

Språk är en resa som berör människors identitet, känslor, ideologier och erfarenheter i sociala sammanhang menar Stroud (2013, s. 338). Alltså ”...en viktig aspekt av tillgången till ett symboliskt språk är att vi inte enbart är hänvisade till att lära av egna erfarenheter, vi kan också lära av andras” (Säljö 2016, s. 89). Ett grundläggande poäng i det sociokulturella perspektivet enligt Vygotskijs sociokulturella teori enligt Säljö är att utvecklingen av lärandet inte kan bortse från den sociala kontexten. Det vill säga att människor ingår i en inlärningsprocess där lärandet utvecklas hela tiden och på olika sätt. Med hjälp av den sociala omgivningen lär människor sig att förstå, medverka och agera via sociala sammanhang, vilket har en stor betydelse för att främja elevernas språk- och kunskapsutveckling. Av denna anledningen menar Vygotskij enligt Säljö att ”människan är en biologisk, social, kulturell och historisk varelse” (Säljö, 2016, s. 89), samt att språket är en nyckel till kunskapsutveckling och utvecklingen sker mellan människor i olika former av kommunikation i olika situationer.

Vidare är *stöttning* ett nyckelbegrepp som lyfts fram inom det sociokulturella perspektivet, och kommer ursprungligen från engelskans *scaffolding* (Lindberg 2013, s. 494; Säljö 2015, s. 306).

Scaffolding kan översättas med resande av byggnadsställning. Det stöd som eleven får kan liknas vid en byggnadsställning som gradvis tas bort eller flyttas i takt med att eleven klarar olika uppgifter på egen hand (Elmeroth, 2008, s. 124).

En möjlig lösning att hjälpa eleverna att utveckla nya begrepp, kunskaper och färdigheter är stöttning från lärarna, men den kan även ges av en kompis eller klasskamrat enligt Lindberg (2013, s. 494). Användningen av elevernas modersmål är också en form av stöttning (Cummins 2017, s. 113). Genom stöttnin på modersmålet får eleverna en bättre förståelse

för texter och begrepp som de möter i skolans alla ämnen, även i tal och skrift. Med hjälp av en vuxen eller en mer kompetent kompis kan eleven klara av uppgiften eller sådant som hen inte hade kunnat klara på egen hand menar Vygotskij (1978, s.87). Det vill säga att stöttningsen är en process som kräver tid för att eleven själv ska kunna behärska kunskapen fullständigt. Vygotskij menar också att eleven ska få utmaningar som ligger lite över den aktuella nivån som eleven befinner sig i. Detta för att gynna elevens lärande där det finns möjligheter för utveckling. På liknande sätt hävdar Cummins (2001, s. 8); Säljö (2015, s. 305) och Abrahamsson och Bergman (2005) stötta eleven genom att låta eleven möta uppgifter som är utmanande för att eleven ska kunna öva sig fram och ta sig till nästa nivå i språkutvecklingen i den så kallade den proximala utvecklingszonen. Med detta menas att lärare har ansvar för att planera sitt undervisningsinnehåll i hög grad med utmaningar, vilka bygger på nya kunskaper hos eleven (Gibbon, 2009, s. 29).

Utifrån den proximala utvecklingszonen lyfter Cummins (2017, s. 175-178) fram vikten av samspel mellan lärare och flerspråkiga elever under hela deras utvecklingsprocess mot att lyckas nå kunskapsmålen. Utvecklingszonen kan dock vara en begränsningszon om elevernas lärande och identiteter begränsas och inte bekräftas. Det vill säga att genom att stötta och uppmuntra eleverna i sin kunskapsmässiga och kognitiva utveckling, tar eleverna nästa steg i utvecklingen.”...människan är i en mening dömd att lära och utvecklas för att kunna överleva, både som individ och som kollektiv. Det finns något vi kan, men något vi behöver hjälp med att erövra för att komma vidare” (Säljö, 2016, s. 101). Det viktiga inom ramen för den proximala utvecklingszonen är att lärare ska ge tydliga instruktioner som utgår från vad eleverna kan, men samtidigt göra det möjligt för eleverna att gå vidare i sin utveckling (Säljö, 2016). Stöttningsen är, enligt Vygotskijs teori, extra viktig för de nyanlända eleverna, eftersom deras upplevelse och erfarenhet av språk och kultur är väldigt annorlunda. De behöver ju stöd som passar in i olika sammanhang och som avhjälpas deras svårigheter. Det är också viktigt hur lärare ser på och bemöter elevernas förmågor och brister, vilket har också en stor betydelse för elevernas positiva skolgång.

4. Syfte och frågeställningar

Som framgår av ovanstående är handledning, kommunikation, imitation och samspel betydelsefulla för elevers utvecklingsmöjligheter. Min studie handlar om på vilket sätt studiehandledningen utgör ett stöd i nyanlända högstadieelevers språk- och kunskapsutveckling.

Jag har följande frågeställningar:

- + På vilket sätt utgör studiehandledningen ett stöd i nyanlända högstadieelevers språk- och kunskapsutveckling?
- + Vad har studiehandledningen för betydelse ur studiehandledarens perspektiv och ur ämneslärarens perspektiv.
- + Vilka faktorer anser studiehandledare och ämneslärare påverka studiehandledningens resultat ?

5. Metod

Jag använder semistrukturerade intervjuer, ”...intervjun är strukturerad, dvs. handlar om ett område och inte flera och att frågorna är öppna, dvs. utan svarsalternativ” (Trost, 2010, s. 42). Jag har formulerat öppna intervjufrågor som går i studiens inriktning och väljer vilka följdfrågor som jag ställer under intervjun, beroende på informantens svar.

Den kvalitativa forskningsintervjun beskrivs av Kvale (2009) som ett samtal och ett utbyte av information, åsikter mellan två parter om ett intressant ämne. Det finns även nackdelar med dessa intervjuer som innebär att intervjuaren av misstag kan ställa ledande frågor vilka ger svaret som eftersöks. Idéer och tankar som den intervjuade själv vill uttrycka kan på så sätt gå förlorad. Det kräver också en hög kunskapsnivå hos intervjuaren som måste känna till och vara medveten om de teoretiska problem som berör forskningsområdet för att få fram nya kunskaper genom intervju samtal (Kvale 2009). Dessutom måste intervjuaren vara opartisk och förhålla sig till neutral, till exempel inte blanda sig i den intervjuades svar, eller på något sätt påverka informantens personliga åsikter och tankar.

En intervjuguide (se bilaga 4) användes i min studie som datainsamlingsinstrument vid intervjuerna. Intervjuguiden innehöll inte personliga frågor. Innan intervjun började fick deltagaren fylla i en kort blankett (se bilaga 3) med uppgifter om sig själv, såsom hur länge deltagaren har arbetat inom sitt yrke, vilken eller vilka utbildningar hen har och liknande, vilket Bryman (2011, s. 460) rekommenderar. Detta för att se om de har ytterligare kompetens som kan vara en tillgång i deras profession. Intervjuguiden var strukturerad med tydliga numrerade frågor, tanken var att frågorna och svaren skulle vara en utgångspunkt, där frågorna är öppna, det vill säga inga svarsalternativ. För att samtalet skulle ha flytt och ge utrymme för deltagaren att utveckla sina tankar och svar om ämnet, var följdfrågorna till viss del flexibla. Detta för att få mer utförliga svar och föra samtalet vidare vid intervjun. Samtalen i min studie styrdes av konstruerade intervjufrågor för att deltagaren skulle hålla sig till ämnet studiehandledningens betydelse i undervisningen, som var det centrala ämnet.

5.1 Genomförande och urval

Jag har valt att intervjua tre studiehandledare (fiktiva namn Anna, Bea och Clara) och två ämneslärare (Dagny och Emmy) samtliga arbetar på högstadiet. Jag ville få ta del av både studiehandledares och ämneslärares perspektiv för att få insikt i faktorer som påverkar studiehandledningens resultat.

Studiehandledarna och ämneslärarna arbetar på olika grundskolor i tre olika kommuner i Västsverige. Jag skickade *missivbrev* (se bilaga 2) via mejl till fem deltagare, sedan fick jag tillbaka svar från samtliga fem och vi bokade träff. En del av deltagarna var mina tidigare kollegor, de andra fick jag kontakt med via mina vänner. Lärare och studiehandledare tackade ja och hälsade mig välkommen att besöka dem på deras arbete under skoltid. Där fick jag presentera mig och berätta om syftet med studien. När det gäller personliga uppgifter såsom deltagares namn och skolans namn, informerades de om att de kommer vara anonyma, samt att deras svar ska transkriberas i skrift. Detta klargör Patel & Davidsson (2011) att forskare bör vara tydliga med studiens syfte vid intervjun, och det ska berättas på vilket sätt deltagares

medverkan kommer att användas, det vill säga om deltagarens svar är anonymt eller konfidentiellt.

Alla fem intervjuer spelades in med ljud. Jag lyssnade noga flera gånger och skrev ner exakt vad intervjudeltagarna sa. Jag ställde öppna frågor samt följdfrågor under intervjusamtalen så att deltagaren kunna känna sig bekväm vid frågorna och beskriva svaren på ett mer tydligt sätt om ämnet. Detta är enligt Patel & Davidsson (2011, s. 78-81) en möjlighet för deltagaren att få fram sin åsikt utifrån sin uppfattning, erfarenhet och upplevelse, vilket är en fördel för forskaren då hen får ett djupare och tydligare svar.

5.2 Forskningsetik

Enligt forskningsetiska principer i humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning följer studien de fyra övergripande etiska reglerna; informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet (Vetenskapsrådet 2002, s. 7-14). Dessa är viktiga för forskningsarbetet och individens livsförhållande, när det gäller skydd, respekt för deltagarnas rättigheter och värdighet (Patel & Davidson 2011). Alla studiehandledare och ämneslärare som deltog i intervjuerna fick information om syftet med studien via mejl, och upplystes om detta genom fyra krav som följer:

- Informationskravet: deltagaren informeras om syftet med min studie genom att själv läsa *missivbrevet* (bilaga 2), eller genom muntlig information vid intervjun.
- Samtyckeskravet: att undersökningen är frivillig att delta i och att deltagaren har rätt att avbryta sin medverkan under intervjun.
- Konfidentialitetskravet: att deltagarens svar anonymiseras och information behandlas konfidentiellt. Det innebär att inga riktiga namn anges eller ska kunna identifieras i arbetet.
- Nyttjandekravet: att allt insamlat material används enbart i min studie och kommer att förstöras när studien har genomförts.

Vidare beaktar jag forskningsetik utifrån Kvale (2009) och Stukát (2011) vid intervjuundersökningen när det gäller frågor kring känslig information såsom kulturtillhörighet, religiös, eller bakgrund, etcetera.

6. Resultat och analys

I detta kapitel har jag valt att genomföra undersökningens resultat, analys och även genomfört en diskussion av resultatet. Detta eftersom jag anser att det är ett tydligare sätt att redovisa resultatet och då samtidigt direkt relatera resultatet till tidigare forskning och teorier.

6.1 Studiehandledning på modersmål som stöd

Resultat från undersökningen visar att samtliga deltagare upplever att studiehandledning har stor betydelse och gynnar nyanlända elevers språk- och kunskapsutveckling, vilket går i linje

med Axelssons (2015) forskning. Deltagarna tycker att modersmålet spelar en stor roll för elevernas lärande och utveckling. Detta är vidare i linje med vad Thomas och Collier (1997) samt Gibbons (2016) beskriver. Därmed betonar alla deltagaren att studiehandledning bidrar mycket till elevernas lärande. Studiehandledaren hjälper eleverna att förstå det läraren försöker lära ut. Ämneslärare Dagny beskriver vikten av studiehandledning nedan:

I det nya svenska språket, skulle nyanlända elever inte kunna tillägna sig kunskap på samma sätt om de inte får hjälp av studiehandledare. Elever har ju bara sitt förstaspråk då kunskap kan stå still länge innan de har utvecklat ett språk, och det tar lång tid innan man har ett skolspråk (Dagny).

Vidare anser deltagarna i enlighet med Elmeroth (2017) och Bergendorff (2014) att studiehandledning på modersmålet är viktigt och det är den snabbaste vägen för nyanlända elever att kunna knyta ihop den tidigare kunskapen med den nya. Eleven måste kunna förstå innehållet i text för att kunna memorera och komma ihåg det hen har lärt sig. Emmy, en av ämneslärarna, beskriver vad studiehandledare kan möjliggöra för eleven i sin inlärningsprocess på följande sätt:

Studiehandledaren har möjlighet och tid att kontrollera om elever har förstått på rätt sätt, att testa deras förståelse och om det finns några missförstånd så kan studiehandledare förklara och förtydliga på ett sätt som ämneslärare inte kan, så kan studiehandledaren vara väldigt viktig. (Emmy).

Anna, ämneslärare säger att:

Många nyanlända elever är ofta flerspråkiga och trots allt förstår eleverna de viktiga begrepp och ord som studiehandledaren förklarar, men de har svårt att uttrycka eller skriva det på svenska när eleverna gör sina läxor eller prov. Så att det tar tid för studiehandledare att hitta ett bra sätt för eleverna att öva på det eleverna inte kan.

På liknande sätt säger studiehandledare Bea att ”det första är att nyanlända elever som ofta inte har så mycket skolbakgrund i de flesta ämnen exempelvis i SO eller NO, då behöver förklaringar på både sitt modersmål och svenska med hjälp av studiehandledning”. Bea ger konkreta exempel från vardagsaktiviteter, för att elever ska få en koppling mellan teori och den praktiska kunskapen som finns i vardagen. Vidare lyfter Bea att ”elever får en bättre förståelse för lektionsinnehållet, vilket skapar motivation hos eleverna”, detta betonar även Thomas och Collier (1997). Stöttning ska ges både på modersmålet och målspråket i undervisningen (Axelsson, 2013). Vidare förklarar Bea att ”en del elever kan ha kunskaper men har svårt att uttrycka sig på grund av språkbrist, då som studiehandledare, förstår jag vad eleven vill säga så att jag kan handleda och stötta eleven att själv kunna uttrycka det på svenska, utan att vara som en tolk för eleven i kommunikationssituationen”. Detta stöd stämmer överens med Abrahamssons och Bergmans (2005) teori om att eleven kan utmana sig själv i att försöka använda sin språk- och tankeförmåga utifrån sin språksituation, där eleven övar sig fram från att lära sig enkla ord, bygga upp sitt ordförråd till att kunna uttrycka sig det hen vill säga. Detta överensstämmer även med Vygotskijs (1978) teori om scaffolding där eleverna får stöd från en kompetent vuxen eller kompis, för att bygga upp sina kunskaper och färdigheter.

Bea lyfter även språkbrist, som i linje med Morgan (2014), Cummins (2017), Elmeroth (2008), och Otterup (2014), innebär att eleven har svårt att uppnå kunskapskraven i skolämnen, om eleven inte har utvecklat språkkunskaper. Utifrån denna bakgrund anser samtliga deltagare i min studie att nyanlända elever får stöd av modersmålet via studiehandledning. Detta ökar elevernas ordförråd och begrepp, vilket ger eleven en större uppfattning om lektionsinnehållet, samt underlättar och utvecklar elevernas läs- och skrivförmåga i skolämnen.

Emmy, en av ämneslärarna uttrycker att "studiehandledare behöver ha goda kunskaper i svenska språket och även i skolämnen, för att kunna utföra en bra handledning och ge ett bra studiehandlednings resultat, speciellt i de högre årskurserna". Detta överensstämmer med vad Morgan (2014) och Cummins (2017) skriver om att studiehandledares kompetens är viktig för handledningens resultat. Vidare säger en av studiehandledarna, Anna, att hon själv behöver tid för att läsa in och förbereda sig innan hon handleder eleverna i till exempel kemi eller biologi. Men ibland har hon ingen möjlighet att få material och kunna förbereda sig, om eleverna då kommer till henne och säger de att de behöver hjälp med uppgifter, då blir det svårt för Anna att hjälpa dem. Anna har inte kunnat göra en ordlista eller något stöd för eleven och får då hon improvisera vilket bidrar till sämre kvalite än när hon får tid att förbereda sig. Samverkan är väldigt viktig här, menar Morgan (2014), vilket är helt i linje med Annas upplevelser.

Inspirerad av Vygotskijs teorier menar Säljö (2016) att skolan, samhället och hemmet ingår i en cirkel, där elevernas utvecklingsprocess sker genom olika former av kommunikativa situationer. Med utgångspunkt i detta perspektiv samtalar de intervjuade ämneslärarna kring att studiehandledarens roll har stor betydelse mer än att bara sitta bredvid eleverna och hjälpa dem med förklaringar av ord och begrepp. Studiehandledarna stärker också relationer och kommunikationer mellan eleven, familjen och skolan. En av ämneslärarna, Dagny, uttrycker följande:

Ifall ämneslärarna är oroliga för någon elev så kan de också fråga studiehandledaren eller modersmålsläraren vad de ser, eftersom studiehandledarna ofta är en länk mot föräldrarna, till exempel om en elev varit borta en vecka så är det studiehandledarna som ofta tar kontakt med föräldrarna.

Vidare har samtliga deltagare liknande åsikter om att elevernas hälsa och bakgrund spelar en stor roll för hur eleverna presterar i skolan. Studiehandledare Clara säger att:

Nyanlända elever som kommer till Sverige är inte en homogen grupp. De kanske har svåra upplevelser från krig, varit utsatta för våld, eller många andra saker som påverkar deras skolsituation både på det fysiska och psykiska. Därför behöver de mycket stöd. Stöd finns i gruppen eller i hela klassen, från arbetskamrater eller från lärarna.

De flesta deltagare i studien menar att nyanlända elever får stöd av modersmålet via studiehandledning och det är den snabba vägen till kunskaper i enlighet med Elmeroths (2008) och Otterups (2014) forskning. Det har en positiv betydelse i undervisningen, vilket gör att eleverna känner sig tryggare, vågar bemöta och öva på kommunikation genom att samtal, kunna uttrycka sina åsikter. Detta är viktigt för hur eleven kan utveckla sin språkförmågor och kan hantera skillnaderna mellan språken för att må bra, är något som Otterup (2014) betonar.

Samtliga deltagare beskriver också att modersmålet används som resurs i undervisningen för att synliggöra elevens starkaste språk vilket också ökar möjligheterna för eleverna att utveckla språk- och kunskapsnivå. Deltagare upplever att handledning på elevernas modersmål i olika skolämnen, ger kognitiva utmaningar både hos eleverna och studiehandledarna. Målet med studiehandledningen är att stötta eleven i sin utveckling. Eleven ska ges en aktiv kontroll över sitt lärande medan läraren och studiehandledaren ser till att uppmuntra elevernas möjligheter, inte bara se deras brister, utan se vad eleverna kan och är bra på. Det är också viktigt att nyanlända elever tar in nya kunskaper för att kunna förstå hur Sverige fungerar för att själva kunna anpassa sig till samhällsutvecklingen (Otterup, 2014).

6.2 Studiehandledningsmodeller

Studiehandledare och ämneslärare som deltog i studien har olika åsikter och upplevelser av vilken som är den bästa modellen för nyanlända elever att få studiehandledning på.

Det Dagny, ämneslärare säger stämmer överens med Skolverket (2013) att elever egentligen ska ha tillgång till alla tre modeller när det gäller att stötta eleverna i sin utveckling. Dagnys upplevelser i likheter med Kaya (2015) och Morgan (2014) när det gäller att förbereda nyanlända elever om ämnet är en fördel att stötta och stärka deras skolgång.

Med nyanlända elever är det i språket viktigt att vara med och jobba med förförståelsen, och sedan när de har varit ett tag i Sverige då går det bra att bara jobba efter lektionstid. Men helst vill eleverna jobba med både förförståelse, stötta dem under lektionstiden och sedan följa upp elevernas kunskaper efteråt (Dagny).

På liknande sätt beskriver fler studiehandledare i linje med Ojala (2016) och Gibbons (2016) att handledning före lektionsundervisning förbereder eleverna på svåra begrepp och ord, vilket gör att eleverna sedan vågar delta aktivt under lektionen. En av studiehandledarna, Bea, uttrycker följande:

Nyanlända elever behöver studiehandledning och har svårt med språket, så att som studiehandledare hjälper jag eleverna i förhand med lektionstema. Sedan när eleverna är i klassen med klasskamrater då hänger eleverna med i lektionsinnehåll bättre och kan svara på frågorna och så vidare. Med denna modellen är en fördel för att stötta eleverna med förkunskaper (Bea).

Fler deltagare i studien beskriver att denna modell är en utmaning för både studiehandledare och ämneslärare när det gäller att hitta tid för samverkan beskriver. Dessutom säger en av ämneslärarna, Emmy, att hon brukar lägga ut planeringen på Unikum en månad i förväg och

där skriver jag vad jag kommer att jobba med och har en planering i alla ämnen, och då kan studiehandledaren gå in dit. Då har jag visat studiehandledarna var planeringen ligger och det vet ju också eleverna för det visar jag ofta. Då kan studiehandledarna tillsammans med eleverna titta på vad vi har arbetat med och kunna förbereda eleverna inför lektionerna. Det är ett sätt så att studiehandledarna håller sig uppdaterade (Emmy).

Dessutom uttrycker fler deltagare vid intervjun att studiehandledning som ges under lektionstid är det vanligaste sättet. Några deltagare anser i enlighet med Morgan (2014) och Paulin m.fl. (1993) att handledning som sker under lektionsundervisning är en fördel för eleverna då de får hjälp direkt. En ämneslärare tar upp vikten med studiehandledning under lektionstid som en jätteresurs, där studiehandledare sitter med eleven i klassrummet och är en del av undervisningen. Detta stämmer överens med Vygotskijs (1978) teorier, med stöd kan eleven klara av uppgifter som hen inte kunnat klara på egen hand, Emmy beskriver att:

Det är som att ha en extra vuxen i klassrummet som en del av undervisningen, och det jag förklarar då lär ju jag också studiehandledaren vad som är viktigast i mina ämnen, så att studiehandledaren lär sig och har lättare att förklara för eleven. Det är också ett stöd i hela klassrummet, där det finns en till vuxen och om det behövs så hjälper studiehandledaren andra elever också. Studiehandledaren kan räcka upp handen vid en genomgång och ställa frågan om nånting har varit otydligt, och det här är väldigt bra erfarenheter av att ha studiehandledare i klassrummet (Emmy).

Ämneslärarna i studien beskriver att de har använt modellen att eleven sitter i ett annat rum med studiehandledaren under lektion. Det kan vara under, efter eller när halva lektionen har gått, men det gör kommunikationen svår tycker ämneslärarna. Det är viktigt att studiehandledare och lärare först pratar om vad eleverna kommer att arbeta med. En av ämneslärarna, Emmy, säger att:

Min erfarenhet är att den här kommunikationen brister när eleverna går bort från undervisning och har studiehandledning, inte alltid men ofta. De får inte lika stor nytta av studiehandledaren som när studiehandledare är med i undervisningen.

På liknande sätt säger Dagny att "eleverna ibland tar med fel material eller material som är för lätt att arbeta med. Eleverna tar inte med svåra uppgifter som de ska få hjälp av studiehandledaren". Det är som de inte vill bli utmanade, vilket kan tolkas som att de inte vill nå den proximala utvecklingszonen. Med denna modellen säger Clara, en av studiehandledarna att:

Det är viktigt att eleverna är med och lyssnar under genomgångar med alla andra elever tillsammans med studiehandledarna, så de sitter i klassrummet och lyssnar och ämneslärare förklarar lektionsinnehåll inför hela klassen och vad de behöver arbeta med. Sedan kan eleverna gå till en annan lokal och arbeta med stöd av studiehandledare.

Anna, studiehandledare säger att:

de nyanlända eleverna behöver mycket stöttning med att förklara vad ord och meningar betyder, och att det har fungerat bra att gå ut med eleverna till ett annat rum och jobba utan att störa andra elever i klassrummet.

Anna lägger till att hon har haft modellen att stötta eleven före, under och efter lektionen, men hon varierar sitt arbete beroende på elevernas behov i enlighet med vad även Skolverket

(2018) skriver. Anna säger att ”vissa elever trivs med att jobba enskilt med sina uppgifter, medans andra vill och kan jobba i en vanlig klass med andra klasskompisar”.

Med denna bakgrund tycker samtliga studiehandledare i studien att en del elever behöver en genomgång efter lektionstid för att få bekräftelse på att det eleven har förstått är rätt, samt att eleven får tydliga förklaringar på många svåra begrepp och ord som eleven inte förstått under lektionen (se Morgan,2014; Cummin,2017; Lindberg,2013).

6.3 Betydelsefulla faktorer för studiehandledningens resultat

6.3.1 Studiehandledningens organisation, samverkan och samplanering

Både studiehandledare och ämneslärare som deltog i undersökningen var överens om att samverkan dem emellan är grunden för en effektiv studiehandledning.

Bea studiehandleder eleverna på fem olika grundskolor, och berättar att hon har kontakt med ämneslärare via mejl. Bland annat träffar hon ämneslärare strax innan eller efter undervisningstiden, då hon får materialet till lektionsundervisningen, eller diskuterar elevernas behov, särskilt när det gäller nyanlända elever. Bea lägger också till att det underlättar mycket för hennes arbete och elevernas inläring vid studiehandledningstiden, om hon får materialet av ämneslärarna några dagar innan så att hon hinner att planera och förbereda, vilket hon tycker är nödvändigt.

Clara säger glatt att ”Jag har en bra kontakt och ett bra samarbete med ämneslärarna i vissa skolor där jag jobbar”. Hon har regelbundna möten med ämneslärarna på tisdagmorgnar på en av grundskolorna. Där kan hon tillsammans med ämneslärarna redogöra för sina synpunkter när det gäller elevernas behov, diskutera elevernas utveckling, samt hitta lösningar om det dyker upp något oklart eller missförståelse mellan eleverna respektive lärarna. ”Detta samarbetet är ett måste” säger Clara, eftersom att vid samarbetet utbyts material och väljs lämpliga arbetssätt som passar till elevernas förutsättningar och behov. ”Med hjälp av samarbetet gör studiehandledare och ämneslärare ett effektivt arbete och underlättar nyanlända elevers skolgång” säger Bea, studiehandledare.

Det som fungerar bäst med studiehandledningen, beskriver samtliga studiehandledare i studien, är om ämnesläraren i god tid har talat om för studiehandledaren vad eleven kommer att arbeta med, så att studiehandledaren kan jobba med elevens förförståelse. Studiehandledaren kan även stötta eleven under arbetet, gärna vara i klassrummet och även följa upp eleven efteråt. Detta för att kunna se om eleven har förstått eller har utvecklats, samt för att kunna hjälpa eleven att fördjupa kunskaper, exempelvis genom att lära eleven nya viktiga ord och begrepp, etcetera i enlighet med vad Gibbon (2009) betonar. Ämnesläraren, Emmy, uttrycker att det är lika viktigt ”när ämnesläraren och studiehandledaren pratar med varandra, och när ämnesläraren har möjlighet att påverka vilket material eleven ska arbeta med, då kan läraren välja ut det som är viktigast så att fokus läggs på rätt sak”.

Om elevernas förväntningar och utmaningar är för höga och stora, så att stöttning i undervisningen inte räcker till, avstannar utvecklingen. Däremot om eleverna får rätt stöttning som exempelvis studiehandledning på modersmålet, där de förstår språket och följer med i lektionsinnehållet, ges en högre motivation i kommunikationen mellan lärare och

elever (Axelsson, 2015, s. 119). Samtliga deltagare i studien tycker att samverkan och samplanering mellan studiehandledare och ämneslärare är ”jätte viktigt”, något Paulin m.fl. (1993) betonar. Tiden som eleverna får vid studiehandledning är för kort studiehandledarna har flera olika elever under dagen, på olika skolor. Studiehandledarna önskar att ämneslärare lägger ut sin planering i förväg eller på något sätt förmedlar så att studiehandledarna får materialet, information om ämnet. Detta för att studiehandledare ska kunna förbereda sig inför lektionerna. Många ämnen på högstadiet exempelvis SO, NO och matte är ofta svåra och det krävs därför tid för studiehandledare att planera för att kunna hitta förklaringar på både modersmålet och målspråket. “En möjlig lösning för att få en effektiv handledning både för eleverna och studiehandledarna är att samverkan mellan ämneslärare och studiehandledare måste bli bättre” säger Clara, en av studiehandledarna.

När det gäller att få kontakter och material eller vara med samt delaktighet säger Dagny att:

Vi har ofta kunnat ha kontakt med studiehandledare och ämneslärare, som bland annat sker via mejlkontakt, ämneslärare mejlar studiehandledare eller lägger saker i postfacket. Dessutom har studiehandledare hos oss arbetsplatser bland oss, så det blir en del samtal spontant när vi ser varandra, träffas eller på fikastund. Men vi har inte lyckats att slå till det här med att lägga in gemensamma planeringstider (Dagny).

Vidare säger en av ämneslärarna, Emmy, att

Samverkan mellan mig och studiehandledaren är en nyckel för att studiehandledaren ska arbeta med det som är viktigast för eleven, exempelvis kan jag säga att eleven har svårt för det här kan ni snälla jobba med det. Det här behöver eleven för att kunna nå godkänt.

Detta är för att:

Om jag inte vet var och vad studiehandledarna och eleverna arbetar med, då har jag ingen aning om det de jobbar med är viktigt. Ibland går eleverna bort och har studiehandledningen och läraren vet inte vad de arbetar med. (Emmy).

När det gäller schemalagd tid för samverkan uttrycker ämneslärare, Emmy, att ”det är svårt att få en tid med studiehandledare, eftersom studiehandledarna har flera olika skolor att studiehandleda i, så att lärarna och eleverna är tacksamma för tiden de får”. Hon säger att

Detta gör problematiskt, eftersom elever går bort från till exempel NO-lektioner för att jobba med SO. Sedan måste eleven gå från mattelektionen för att jobba med NO. Elever försvinner från lektioner i veckan, och det är alltid samma lektion varje vecka som försvinner och sen jobbar elever med ett annat ämne.

Dagny som är ämneslärare i många ämnen uttrycker att:

Vi har inne alla studiehandledare, sex stycken, på torsdagar på blocket, som är ett arbetspass på två timmar, när alla elever är i sina klasser och arbetar med olika ämnen. En del elever kan gå till sina studiehandledare och få hjälp med olika ämnen. Vi har somaliska, dari, engelska, thailandska, persiska och arabiska.

Skolverket (2015) skriver att studiehandledare ofta är anställda centralt, det innebär att

studiehandledarna utför sitt uppdrag på många olika skolor under en kort tid, vilket gör det svårt för studiehandledarna och lärarna att träffas. Dagny tycker att ämneslärarna på skolorna ska ha en bestämd dag och minst en gång i veckan med ungefär en timmas arbetspass, avsatt för att ha ett möte mellan studiehandledarna och ämneslärarna. Då kan alla planera, diskutera, lägga upp schema, lämna över uppgifterna och material, vilket kan förbättra och underlätta arbetet för både studiehandledarna och lärarna.

När det gäller att samtala med studiehandledare om elevens utveckling, berättar Dagny att:

I vår skola har vi inte styrda möten för det, men det är klart att med de olika studiehandledarna pratar vi om exempelvis hur det går för olika elever, och vilka elever behöver vi stötta dem bättre. Studiehandledare brukar vara med på utvecklingssamtal då blir det naturligt att vi pratar om elevernas kunskapsutveckling, vad vi kan stötta, vad vi kan göra och begära. Ibland händer det att studiehandledare och modersmåls lärare är samma person, så att de brukar vara med på utvecklingssamtalet, där vi ofta lyfter eleven eller om det är något speciellt att stämma av. (Dagny).

För att förbättra samarbetet mellan studiehandledare och ämneslärare säger Anna att ”vi behöver få till samverkan mellan studiehandledare och ämneslärare samt försöka hitta någon form av tid för samverkan varje vecka och regelbundenhet, vilket kan höja kvalitén”.

6.3.2 Engagemang och delaktighet

Samtliga deltagare i studien anser att rollen som rektor har är viktig när det gäller att organisera , skapa tid och utrymme för studiehandledare och ämneslärare. Detta för att genomföra ett effektivt arbete och bidra till en bra och trygg läromiljö för flerspråkiga elever, vilket också betonas av Morgan (2014). ”Skolan måste byggas upp på så sätt att studiehandledningen funkar från början” säger Dagny. Hon beskriver att ”på många skolor kommer och går studiehandledare, ingen vet ens vad studiehandledarna heter eller vilka de är, de har inga nycklar, de får inga projektorer eller bra klassrum, etcetera”. På samma sätt säger en ämneslärare, Emmy att ”rektorn måste ta ansvar för att det ska fungera praktisk innan studiehandledaren kommer ut till arbetet, exempelvis att studiehandledarna ska få nycklar till klassrummet, eftersom det kan gå två månader innan studiehandledaren kan få nycklar till skolan”. Vidare betonar en av studiehandledarna, Clara, vikten av att bedöma elevernas utveckling och justera hur mycket stöttning och tid till studiehandledning som behöver ges, vilket kräver samarbete från studiehandledarna och ämneslärarna samt en tydlig organiserad struktur från rektor. Ämneslärarna tycker att lärarna och rektorerna behöver stärka studiehandledarna i deras yrkesroll så att de vågar ta plats samt ansvar för de elever de jobbar med, de kan exempelvis ställa frågor kring eleverna.

Studiehandledare, Clara, uttrycker att ”med studiehandledaren känner sig eleverna mer avslappnade och en del elever kan dela med sig av sina tankar, även berätta hur de mår, vilket utvecklar deras trygghet”. Bea, studiehandledare berättar att vissa elever känner sig otrygga och väljer att vara tysta i klassrummet. Orsaken är att elever upplever svårigheter att uttrycka sig på ett språk som de inte är säkra på.

7. Sammanfattning av huvudresultaten

Enligt de intervjuade tyder resultat på att studiehandledning på modersmålet underlättar elevernas språk- och kunskapsutveckling, elever vågar mer och deltar aktivt i klassrummet. Vidare visade undersökningen att samverkan och samarbete mellan ämneslärare och studiehandledare har stor betydelse och påverkar studiehandledningens resultat positivt. Enligt min undersökning visade det sig att de nyanlända elevernas förstaspråk är viktigt för hela deras skolgång. Detta beskrivs av samtliga deltagare i intervjun. Vidare anser både ämneslärare och studiehandledare att elever har visat att de vågar mer samt aktivt visat sin delaktighet i klassrummet när de har fått stöd av studiehandledning på modersmålet. Ämneslärarna är eniga i att studiehandledaren är som en nyckel till elevernas utvecklingsprocess. Med hjälp av studiehandledaren kan läraren kartlägga de nyanlända elevernas tidigare kunskaper och kan sedan planera undervisningen efter elevernas föregående och aktuella nivåer för att hjälpa eleverna att komma in rätt i deras skolgång.

För nyanlända elever gäller det att både lära sig svenska från första steget till att tillägna sig språket på ett mer abstrakt och formellt sätt som är relaterade till skolans olika ämnen. Det innebär att de ska kunna lära sig skolspråket och vardagsspråket i olika situationer, eftersom svenska språket är grunden till hur nyanlända elever kan ta till sig skolundervisningen på ett effektivt sätt. Med detta behöver nyanlända elever stöd på modersmålet och modersmålet bör användas som en resurs och utnyttjas effektivt i undervisningen och parallellt med målspråket. Detta betonas av forskare såsom Lindberg (2013) och Thomas och Collier (1997), vilket stämmer helt och hållet med vad ämneslärare och studiehandledare har beskrivit och tyckt i undersökningsresultatet som jag har kommit fram till.

Vidare är samtliga intervjuade överens om att samarbete och samverkan med studiehandledarna respektive lärarna är viktiga för elevernas inläring och för att kunna ta reda på vilka stöd och vad eleverna behöver stöd i. Det första problemet är att studiehandledarna ofta har olika uppdrag i flera olika skolor under en kort tid under dagen, vilket gör det svårt för både studiehandledarna och ämneslärarna att hitta en tid att mötas. Det andra är att på grund av att det inte finns några regelbundna tider för samverkan mellan studiehandledarna och lärarna samt att det inte finns en tydlig organisering från rektorerna. De flesta deltagarna tycker att samverkan mellan lärarna och studiehandledarna är nyckeln för att de ska diskutera och jobba med det som är viktigast för eleverna. Detta stämmer överens med vad Morgan (2014) betonar, gemensam kommunikation och samtal vad gäller elevernas förutsättningar och behov möjliggör för både lärarna och handledarna att ha en tydlig bild av vad elever behöver för att kunna stötta dem i deras lärande. Sådan samverkan är viktig för att höja undervisnings kvalitén och elevernas kunskapsnivå.

Undersökningsresultat visar att samtliga deltagare i studien upplever att nyanlända elevers förstaspråk är viktigt för hela deras skolgång samt att studiehandledning på modersmålet underlättar elevers språks- och kunskapsutveckling. Utifrån Vygotskijs sociokulturella teori med viktiga begrepp som *stöttning* kan tolkas att studiehandledningen på modersmålet ses som ett stöd för nyanlända elever i deras inläringen (Säljö 2014, Lindberg 2013). Både ämneslärare och studiehandledare anser att deras stöd bidrar till att elever vågar mer och aktivt visar delaktighet i klassrummet. Ämneslärare är eniga om att studiehandledaren är som

en nyckel till elevernas utvecklingsprocess. Studiehandledningen bygger en levande kommunikation av språk mellan elever, ämneslärare och handledare. Med hjälp av studiehandledaren kan läraren kartlägga de nyanlända elevernas tidigare kunskaper och kan sedan planera undervisningen som bygger på elevernas tidigare och aktuella språkliga nivåer för att hjälpa eleverna att komma in rätt i deras skolgång. I linje med det sociokulturella perspektivet ses på så sätt språket, med modersmålet inkluderat, som ett viktigt stöd till kunskapsutveckling och en kunskapsutveckling som sker under olika typer av kommunikation mellan människor (Säljö 2016).

I denna undersökning tar också några deltagare upp att handledning på modersmålet i olika ämnen ger elever kognitiva utmaningar, vilket höjer studiehandledningens status och studiehandledarna blir mer synliga i skolans värld. Därmed är det viktigt att skolan har en god kommunikationsnivå och läromiljö där elever känner sig trygga, sedda och blir accepterade för deras språk och tidigare kunskaper. Å andra sidan finns det nackdelar som behöver förbättras, nämligen samverkan och samarbete, för att höja studiehandledningens kvalitet. Ämneslärarna tycker att tillgång till studiehandledningen under lektionstid är en jätteresurs samt att det är ett viktig stöd för eleverna för att få förklaringar till svåra ord och begrepp direkt när de behöver det. Ämneslärarna tycker sig se att eleverna uppskattar denna modell. Vidare upplever samtliga studiehandledare i studien att handledning som ges före och under lektionstid är vanligast. Dessutom får en del elever handledning före lektionstid beroende på deras förutsättningar och behov. Forskarna är överens om att eleven ska ha möjlighet till att använda förstaspråket i undervisningen och parallellt med målspråket underlättas elevens språk- och kunskapsutveckling (Thomas & Colliers, 1997; Lindberg, 2002; Axelsson, 2015). Detta stärker även elevernas språk och identitet, vilket gör att eleverna vågar mer och känner sig säkrare i mötet med andra. Samtidigt kan de uttrycka sig i olika situationer exempelvis med lärarna, skolkompisarna, föräldrarna, etcetera. Av denna anledning anser studiehandledarna och lärarna att studiehandledning utgör ett positivt stöd för eleverna och studiehandledare utför ett lyckad uppdrag för att elevernas utvecklingsnivå ska kunna höjas.

8. Metoddiskussion

Det var givande och intressant att se hur deltagarna upplever vad gäller studiehandledning och vilken handledningsmodell som används mest och fungerar bäst. Den kvalitativa intervjun valdes som metod i denna studie med anledning av att ta reda på hur studiehandledningens roll används som ett stöd för att hjälpa nyanlända elever att uppnå kunskapskraven i sitt lärande. För att säkerställa validitet och reliabilitet i denna studie har undersökningen följt alla steg i forskningsprocessen på ett noggrant sätt och försökt visa ett trovärdigt resultat för läsaren. Jag har använt kvalitativ metod vilket enligt Stukat (2005) kan reliabiliteten vara svår att fastställa. Detta eftersom denna metod faktiskt har en baksida som kan påverka studiens pålitlighet när det gäller att vara neutral och opartisk i redovisningen av resultaten. Jag upplever att deltagarna som deltog i studien var neutrala och uttryckte deras erfarenheter och åsikter på ett ärligt sätt utan att känna någon press att vara positiva. Detta då de var mina tidigare kollegor eller vänner till mina vänner. Dessutom upplever jag att jag får samma svar på en del frågor från olika studiehandledare som utför sitt uppdrag i olika kommuner, vilket kan visa på studiens pålitlighet. Informationen som framkommit i mitt undersökningsresultat är större än förväntat eftersom studiehandledning i tre olika kommuner

har utforskats i undersökningen. Av denna anledning har jag fått fram ytterligare upplysningar om hur ämneslärarna och studiehandledarna utfört sitt arbete i olika skolor. Dessutom är samtliga fem deltagare i undersökningen kvinnor. Med anledning av detta skulle jag gärna vilja samla in fler svar från ämneslärare och även studiehandledare som är män för att eventuellt se mer varierade upplevelser av elevernas hälsa, trygghet och självförtroende påverkas under inläringen av ett nytt språk och i ett nytt skolsystem. Detta kan höja validiteten av undersökningen.

Jag kunde också ha undersökt studiehandledningens roll även utifrån rektorers perspektiv. Utifrån en sådan studie skulle jag säkert få fram ännu tydligare information som skulle hjälpa mig att förklara varför studiehandledare och ämneslärare utför deras uppdrag som de gör.

9. Reflektion och förslag till fortsatt forskning

Funderingar kring studiehandledningens roll för vidare forskning som har kommit fram i min studie är att studera de brister och orsaker till samarbete och samverkan mellan studiehandledarna och ämneslärarna påverkar elevernas språk- och kunskapsutveckling. Utifrån min undersökning ser jag en osäkerhet vad gäller hur studiehandledarna ska genomföra sitt uppdrag på ett korrekt och tydligt sätt. Det visar sig att olika skolor genomför studiehandledning på flera olika sätt, vilket kan leda till en splittring vad gäller frågor kring hur studiehandledning ska genomföras på ett effektivt sätt. Av denna anledning behöver studiehandledningen organiseras och genomföras på ett tydligare sätt. Här har huvudmännen en viktig roll i hur och vad de som exempelvis kommunerna och rektorerna kan göra för att kunna erbjuda studiehandledning på en högre nivå. En sådan studie skulle kunna vara intressant som fortsatt forskning för att fokusera på studiehandledares, ämneslärares och rektorers perspektiv. Ett annat förslag till fortsatt forskning som har kommit fram i min studie är att modersmålet kan vara en viktig del som påverkar elevernas psykiska hälsa som deltagarna har nämnt i undersökningen. För att nyanlända elever ska kunna klara av att tillägna sig ett nytt språk och skolans alla ämnen, krävs att de först mår bra. Detta görs med hjälp och stöd av studiehandledning på modersmålet så att eleverna får möjlighet att uttrycka sina känslor och åsikter till någon som de känner sig trygga med, det vill säga studiehandledaren eller modersmålsläraren.

10. Referenser

Abrahamsson, N. (2009). *Andraspråksinlärning*. Studentlitteratur, Lund.

Abrahamsson, T., & Bergman, P. (2005). *Tankarna springer före-: att bedöma ett andraspråk i utveckling*. HLS förlag.

Avery, H. (2017). At the bridging point: tutoring newly arrived students in Sweden. *International Journal of Inclusive Education*, 21(4), 404-415.
doi:10.1080/13603116.1197325.

Axelsson, M & Magnusson, U. (2012). Forskning om flerspråkighet och kunskapsutveckling under skolåren. I: Vetenskapsrådet. *Flerspråkighet, en forskningsrapport*.

Axelsson, M. (2013). Flerspråkighet och lärande. I: Hyltenstam, Kenneth & Lindberg, Inger (red.), *Svenska som andraspråk - i forskning, undervisning och samhälle*. Lund: Studentlitteratur. S. 547-577.

Axelsson, M. (2015). Nyanländas möte med skolans ämnen i ett språkdidaktiskt perspektiv. I: Nihad Bunar (red.), *Nyanlända och lärande - mottagande och inkludering*. Stockholm: Författarna och Natur & Kultur. S. 81-138.

Bergendorff, I. (2014). Nyanlända i Sverige. I: Kästen-Ebeling, Gilda & Otterup, Tore (red). *En bra början: mottagande och introduktion av nyanlända elever*. Lund: Studentlitteratur.

Bouakaz, L & Bunar, N. (2015). Diagnos: Nyanländ - lärande och läridentiteter i en skola för nyanlända. I: Nihad Bunar (red.), *Nyanlända och lärande - mottagande och inkludering*. Stockholm: Författarna och Natur & Kultur. S.263-290.

Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Liber.

Cummins, J. (2001). Andraspråksundervisning för skolframgång: en modell för utveckling av skolans språkpolicy. I: Naucclér, Kerstin (red.), Symposium 2000. *Ett andraspråksperspektiv på lärande*, 86-107.

Cummins, J. (2017). *Flerspråkiga elever: effektiv undervisning i en utmanande tid*. Natur & Kultur Akademisk.

Elmeroth, E. (2008). *Etnisk maktordning i skola och samhälle*. Lund: Studentlitteratur.

Elmeroth, E. (2017). *Möte med andraspråkselever*. Lund: Studentlitteratur.

Enström, I. (1995). Testning av andraspråksinlärares lexikala kompetens. I: Linnarud, M. (red.), *Språk – utvärdering – test*. Rapport från ASLA:s höstsymposium Karlstad, 10- 12 november 1994. Uppsala: ASLA. S. 17–27.

García, O & Wei, L. (2018). *Translanguaging. Flerspråkighet som resurs i lärandet*. Stockholm: Natur & Kultur.

Gibbons, P. (2009). *Stärk språket, stärk lärandet. Språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt för och med andraspråkselever i klassrummet*. Stockholm: Hallgren och Fallgren.

Gibbons, P. (2016). *Stärk språket, stärk lärandet. Språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt för och med andraspråkselever i klassrummet*. Stockholm: Hallgren och Fallgren.

Hajer, M & Meestringa, Th. (2014). *Språkinriktad undervisning*. Stockholm: Hallgren & Fallgren.

Josephson, O. (2018). *Språkpolitik*. Stockholm: Morfem förlag.

Kaya, A. (2016). *Att undervisa nyanlända: Metoder, reflektioner och erfarenheter*. Stockholm: Natur & Kultur.

Kvale, S. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Studentlitteratur.

Lainio, J. (2013). Tvåspråkighet och språkkontakter i Sverige. I: Sundgren, Eva (red.) 2013: Sociolingvistik.

Lindberg, I. (2007). Forskning om läromedelsspråk och ordförrådsutveckling. *OrdiL*, 13.

Lindberg, I. (2009). I det nya mångspråkiga Sverige. I: Utbildning och demokrati 18 (2).

Lindberg, I. (2013). Samtal om interaktion i andraspråksforskning. I: Hyltenstam, Kenneth & Lindberg, Inger (red.), *Svenska som andraspråk - i forskning, undervisning och samhälle*. Lund: Studentlitteratur. S....

Lindberg, Inger. (2002). *Myter om tvåspråkighet*. I: Språkvård nr.4

Löthagen, A., Lundenmark, P., & Modigh, A. (2012). *Framgång genom språket: verktyg för en språkutvecklande undervisning av andraspråkselever*. Hallgren & Fallgren.

Morgan, E. (2014). *Undervisningsmodeller som gynnar flerspråkiga elever. Studiehandledning i grundskolan*. Malmö: Fakulteten för Lärande och Samhälle, Malmö högskola.

Naucér, K. (2001). Barnboksfiguren betraktad ur ett andraspråksperspektiv på lärande. I: *Symposium 2000. Ett andraspråksperspektiv på lärande*. Nationellt centrum för sfi och svenska som andraspråk.

Ojala, T. (2016). *Mötet med nyanlända: vägen till en framgångsrik skolgång*. Gothia fortbildning.

Otterup, T. (2014). Nyanlända elevers språkutveckling. I: Kästen-Ebeling, Gilda & Otterup, Tore (red.). *En bra början: mottagande och introduktion av nyanlända elever*. Lund: Studentlitteratur.

Patel, R & Davidsson, Bo. (2011). *Forsknings-metodikens grunder. Att planera genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur AB.

Paulin, A., & Qamhawi, O. (1993). Kultur i undervisningen. I skolverket: Mer än ett modersmål.

Säljö, R. (2016). *Lärande. En introduktion till perspektiv och metaforer*. Malmö: Gleerups Utbildning AB.

Säljö, R. (2015). Den lärande människan - teoretiska traditioner. I U. P Lundgren, R. Säljö, C. Liberg (Red.), *Lärande, skola, bildning: grundbok för lärande*. Stockholm: Natur & kultur.

SFS 2009:600. *Språklag. Språkrådets uttolkning av språklagen*. Stockholm: Kulturdepartement.

SFS 2010:800. *Skollag*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.

SFS 2011:185. *Skolförordningen*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.

Skolverket (2013). *Organisera mottagande och utbildning av nyanlända elever*. Tillgänglig: <https://www.skolverket.se/skolutveckling/leda-och-organisera-skolan/organisera-nyanlanda-elevers-skolgang/organisera-mottagande-och-utbildning-av-nyanlanda-elever>

Skolverket (2017). *Skolverkets lägesbedömning 2017*. Tillgänglig: <https://www.skolverket.se/publikationsserier/rapporter/2017/skolverkets-lagesbedomning-2017>

Skolverket, S. (2015). *Studiehandledning på Modersmålet–att stödja kunskapsutvecklingen hos flerspråkiga elever 2013: reviderad 2015*. Hämtad från <https://www.skolverket.se/publikationsserier/stodmaterial/2013/studiehandledning-pa-modersmalet?id=3038>

Skolverket. (2018). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011: reviderad 2018*. (5:e uppl.) Hämtad från <https://www.skolverket.se/publikationsserier/styrdokument/2018/laroplan-for-grundskolan-forskoleklassen-och-fritidshemmet-reviderad-2018?id=3975>

Thomas, W. P., & Collier, V. (1997). *School Effectiveness for Language Minority Students*. NCBE Resource Collection Series, No. 9.

Trost, J. (2010). Olika slag av intervjuer. *Kvalitativa intervjuer, 4*. Lund: Studentlitteratur.

Vetenskapsrådet, S. (2002). Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning. *Stockholm: Vetenskapsrådet*.

Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society* (M. Cole, V. John-Steiner, S. Scribner, & E. Souberman, Eds.).

Wigerfelt, B. (2004). *Modersmåslärare: en yrkesgrupp mellan retorik och realitet. I: Arbetslivsinstitutet Syd: Nära gränsen? Perspektiv på skolans arbetsliv. Resultat från nio skolforskningsprojekt vid Arbetslivsinstitutet i Malmö*. Malmö: Arbetslivsinstitutets Förlag.

11. Bilagor

Bilaga 1: Definition av centrala begrepp

Studiehandledare	Enligt Skolverket (2015) står det att studiehandledare handleder nyanlända elever på modersmålet i fler skolämnen än ämnet modersmål.
Studiehandledning	”Studiehandledning är just handledning i skolämnena på elevens modersmål” (Morgan, 2014, s. 24).
Modersmål	”Det språk, eller i vissa fall de språk en individ tillägnar sig först, genom naturligt inflöde och i interaktion med i första hand föräldrar eller andra vårdnadshavare” (Abrahamsson, 2009, s. 258).
Flerspråkighet	’Traditionella begrepp om tvåspråkighet och flerspråkighet är additiva, det vill säga att talare sägs ”lägga till” hela autonoma språk eller till och med delstrukturer av sådana språk’ (García & Wei, 2018, s. 32).
Nyanlända elever	är elever som avses att har invandrat till Sverige och saknat de grundläggande kunskaper i svenska språket. Man räknar med att eleven som kommer strax före skolstarten eller under skoltiden (Bunar, 2016, s. 9). ”En elev ska inte längre anses vara nyanländ efter fyra års skolgång här i landet” (Kaya, 2016, s. 23).

Bilaga 2: Missivbrevet

**GÖTEBORGS
UNIVERSITET**

Intervjun för studie om studiehandledningens roll i undervisningen

Ett stöd på modersmålet för nyanlända elevers språk- och
kunskapsutveckling i högstadiet åk 7-9

Hej!

Mitt namn är Thao Truong och jag är student på Göteborgs Universitet. Jag har påbörjat ett examensarbete inom pedagogik. Jag vill därför höra med dig om du har möjlighet att medverka i en enskild intervju med mig.

Syftet med studien är att lyfta fram studiehandledningens roll i undervisningen och undersöka på vilket sätt utgör studiehandledningen ett stöd för nyanlända elevers språk- och kunskapsutveckling utifrån ämneslärares och studiehandledares perspektiv. För att uppnå syftet fokuserar jag på att intervjua ett antal studiehandledare och ämneslärare på högstadiet åk 7-9.

Undersökningen följer frågeställningen:

- + På vilket sätt utgör studiehandledningen ett stöd i nyanlända högstadieelevers språk- och kunskapsutveckling?
- + Vad har studiehandledningen för betydelse ur studiehandledares perspektiv och ur ämneslärares perspektiv.
- + Vilka faktorer anser studiehandledare och ämneslärare påverka studiehandledningens resultat ?

Intervjun kommer att ta ca 30 minuter och för en mer exakt resultat kommer jag att spela in intervjun.

Jag kommer att följa forskningsetiska principer det vill säga att:

- + Studiens syfte ska informeras i förväg till deltagaren som medverkar i min studie.
- + Deltagaren kommer att vara anonym
- + Material som jag samlats in vid intervjun kommer inte att användas till något annat än för min uppsats. Materialet kommer att förstöras när studien har genomförts.

Tack på förhand!

Med vänliga hälsningar

Thao Truong

Tel. 07x-xxxxxxx

Email. gustrth@xxxxx

Bilaga 3: Information för deltagarna att fylla i vid intervjun

Studiehandledare:

Modersmålet:

Vilken/ vilka språk handledar du elever i?

Utbildning:

Hur länge har du arbetat med studiehandledning?

Hur många skolor ger du studiehandledning i?

I vilka årskurser ger du studiehandledning?

I vilka ämnen?

Ämneslärare:

Kommun:

Hur länge har du jobbat som lärare?

Är du behörig i svenska som andraspråk?

Vilken årskurs undervisar du i?

Vilka ämnen undervisar du i?

Bilaga 4: Intervjufrågor till studiehandledare och ämneslärare

Till studiehandledaren:

- 1) På vilket sätt menar du att studiehandledning bidrar till elevernas lärande?
- 2) På vilket sätt tycker du att dina elever får den hjälp de behöver av dig genom studiehandledning?
- 3) Vilket eller vilka ämnen studiehandleder du i? Studiehandleder du enskilt? Studiehandleder du i grupp?
- 4) Studiehandledning genomförs på olika sätt. Att eleverna får stöd av studiehandledning före, under eller efter ordinarie lektionstid. Vilken modell av dessa tre alternativa tycker du fungerar bäst för eleverna att få studiehandledning? Varför?
- 5) Den tid som avsatt för studiehandledning, i vilka sammanhang är den
 - a) tillräcklig?
 - b) otillräcklig?
- 6) Hur fungerar er samverkan med ämnesläraren?
 - + När och hur brukar ni delta eller få material och vara med vid planeringen?
 - + Hur har ni kontakt med varandra?
 - + Brukar du och ämnesläraren samtala om elevernas utveckling?
 - + På vilket sätt kan samarbetet förbättras?
- 7) Vilka förbättringar vill du lyfta fram för en mer effektiv studiehandledning framöver (från ämnesläraren, skolan, eller annat)?

Till ämnesläraren:

- 1) På vilket sätt menar du att studiehandledning bidrar till elevernas lärande?
- 2) Vilken eller vilka ämnen behöver dina eleverna mest studiehandledning i?
- 3) När tycker du att det fungerar bra med studiehandledning? När tycker du att det fungerar mindre bra med studiehandledning?
- 4) Studiehandledning genomförs på olika sätt, eleverna får stöd av studiehandledning före, under eller efter ordinarie lektionstid. Vilken modell av dessa tre alternativ tycker du fungerar bäst för eleverna? Varför?
- 5) Den tid som avsatt för studiehandledning, i vilka sammanhang är den
 - c) tillräcklig?
 - d) otillräcklig?
- 6) Kan du beskriva hur er samverkan med studiehandledaren idag?
 - + Hur många studiehandledare samarbetar du med idag? Vilka språk?
 - + När och hur brukar ni ha kontakt med varandra när det gäller att få material och vara med vid planeringen?
 - + Brukar du och studiehandledare samtala om elevernas utveckling?
 - + På vilket sätt kan samarbetet förbättras?
- 7) Vilka förbättringar vill du lyfta fram för en mer effektiv studiehandledning framöver (från studiehandledaren, skolan, eller annat)?

